

Az arab-izraeli háborúk

– vetíthető oktatási segédanyag –

Keglevich Kristóf

Budapest, 2015

1. Jeruzsálem

- **három vallás szent helye:**

- zsidók: **Salamon temploma**

- + számos más vonatkozás: **Isten az itt összeszedett porból teremtette Ádámot, Ábrahám itt akarta feláldozni Izsákot stb.**

- keresztények: **Jézus kereszthalála és feltámadása, Pünkösöd stb.**

- iszlám: **Mohamed mennybe emelkedése → Sziklamecset**

- i. sz. 70 – zsidó lázadás → Titus leveri → a Templom pusztulása (vö. Titus római diadalíve) → **Siratófal**

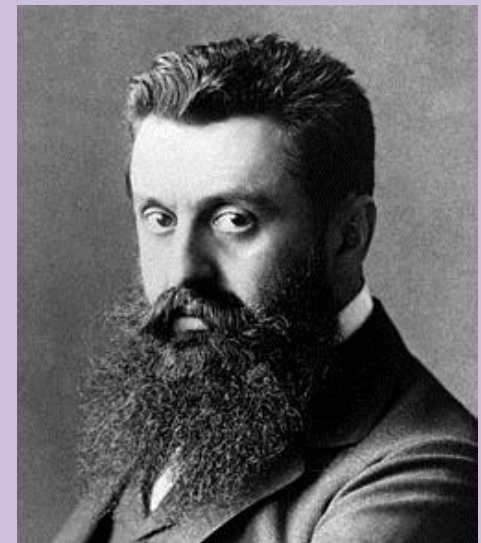
A zsidóknak máig nincs templomuk, csak zsinagógáik!

- i. sz. 132–135: Bar Kochba-felkelés
→ a zsidókat kitiltják Jeruzsálemből
- római, bizánci, majd arab uralom
- **szeldzsuk törökök** → 1100 körül: **keresztes hadjáratok** → Jeruzsálemi Királyság (**Bouillon Gottfried, a Szent Sír őrzője**)
- 1217: II. András keresztes hadjárata (**inkább zarándoklat**)

- török uralom
- Töröko. az I. vh-ban vesztes → területeit **NBr** és **Fro** osztja fel
népszövetségi mandátumterületként
→ Irak és **Palesztina NBr-hoz** kerül

2. Cionizmus

- = a 19. sz. második felében elindult zsidó nemzeti mozgalom és ideológia, amelynek célja:
 - a történelmi Izrael területén egy zsidó állam meg/újraalakítása;
 - és a zsidó érdekek védelme világszerte.
- Herzl Tivadar (1860–1904)
Dohány utca, Fasori Ev. Gimn.,
Dreyfus-per, Judenstaat

- **zsidó bevándorlás** a britek támogatásával
- Fehér Könyv (1939): NBr kiadja az arab elégedetlenség miatt
 - a bevándorlás korlátozása
 - **Palesztina nem lesz felosztva**→ illegális bevándorlás
- 1945: Palesztina: 550 ezer zsidó + 1 240 000 arab holokauszt → bevándorlás a II. vh. után is erősödik
- ENSZ 1947-es megosztási terve: 181. sz. közgyűlési határozat
 - „**kétállamos megoldás**”
 - arab államok nem fogadják el
- 1948. máj. 14. — a zsidó állam **Izrael** néven **kinyilvánítja függetlenségét és szuverenitását**
 - az új ország határaitól nincs szó
 - a miniszterelnök **David Ben-Gurion**
 - főváros: Tel-Aviv

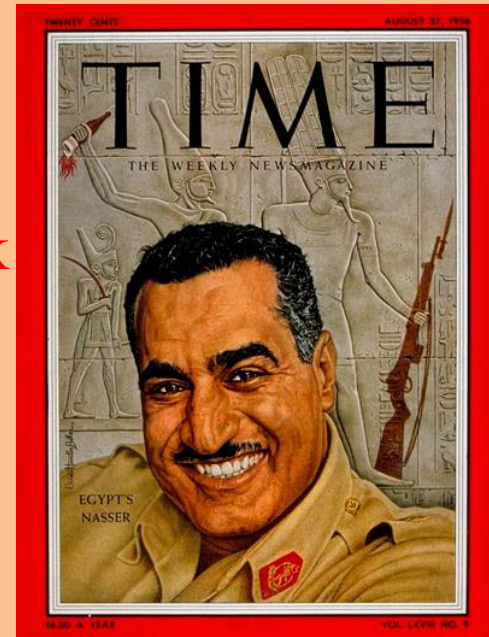
3. Első arab-izraeli háború (1948/1949)

- alapprobléma: zsidók / arabok ugyanarra a területre tartanak igényt
- **nyertes: Izrael – 15 ezer km² helyett 20 ezer km²**
- következmények:
 - **kb. 1 millió arab (a korábbi arab lakosság 90%-a) hagyta el Izraelt**
→ **palesztin menekültek**: sorsuk ma is az egyik fő ütközőpont
 - **tömeges zsidó bevándorlás**: a holokauszt túlélői és az arab országokból kiüldözöttek
→ **1948–58 között Izrael lakossága 800 000-ről 2 000 000-ra nőtt**
 - az érkezők többsége: átmeneti táborok
 - Izrael népe megosztott:
helyben / Eu-ban / Eu-n kívül születettek;
vallásosak / nem ~-ak
bal- és jobboldaliak
 - összetartó erő: cionista eszme, arab fenyegetés
- későbbiekben: **USA: Izrael támogatója ↔ SZU: arab államoké**

4. Második arab-izraeli háború (1956)

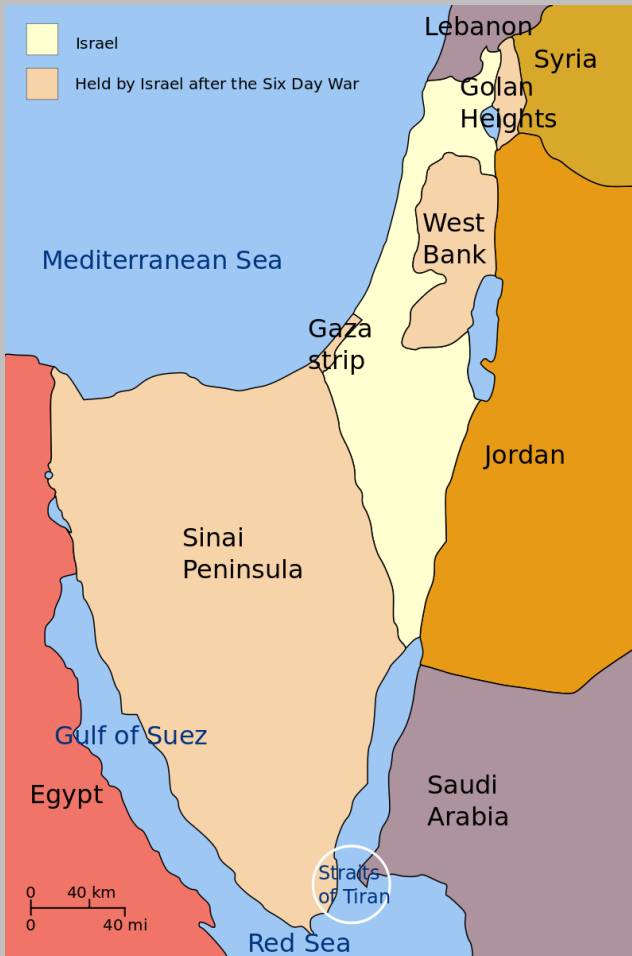
- = szuezi válság
- Nasszer egyiptomi elnök államosítja a Szuezi-csatornát ↔ brit, ill. fr. gazd-i érdekek és katonai pozíciók
- Izrael így NBr és Fro mellé sodródik az Egyiptom-ellenességben
- együtt támadnak Egy-ra → nemzetközi diplomáciai ösztűz → kénytelenek visszavonulni

Izrael is kivonul az elfoglalt Sínai-félszigetről

- párhuzamosan a magyar 56-tal – eltereli a figyelmet!
- **USA/SZU közös célja: status quo** (kelet-közép-európai népek felszabadításának ígérete: üres demagógia)

5. Harmadik arab-izraeli háború (1967. jún. 5–10.)

- víz
- hatnapos háború
- Izrael → villámháború
 - az egyiptomi légierő az első nap Ø
 - évek során begyakorolt haditerv szerint
- Izrael újabb győzelme → **Sínai-fsz [1982-ig megszállva], Golán-fennsík, Ciszjordánia, Kelet-Jeruzsálem elf. (Σ 67 ezer km²)**

6. Negyedik arab-izraeli háború (1973)

- 1973. okt. 6. (**Jom Kippur** napja)
= **engesztelőnap** = **hosszúnap**
- Egy + Szíria támad → Izraelt meglepi
- kezdetben arab győzelmek
- Nixon segítsége!
- **Camp David-i keretegyezmények**
 - arab államok / Izrael közötti viszony normalizálásának alapelvei
 - Egy-Izrael közötti különbéke
- következmények
 - Egy elszigetelődik az arab államok között (**Szadat 1981†**)
 - 1980: **Izrael fővárosa Jeruzsálem**
 - **1982: Izrael kivonul a Sínai-félszigetről → visszakerül Egy-hoz**
 - **1973-i olajárrobbanás**
 - az arabok felfüggesztik az olajexportot a háborúban Izraelt támogató országokba (USA, Ny-Eu, Japán);
 - a kőolaj ára 4x-re emelkedik

7. A palesztin kérdés

- ötödik arab-izraeli háború (1982)
- Palesztin Felszabadítási Szervezet (1964)
 - Jasszer Arafat
 - terror – pl. müncheni olimpia, 1972: izraeli sportolók túszul ejtése, 2 megölése → túsdráma → 14 sportoló és terrorista vesztí életét

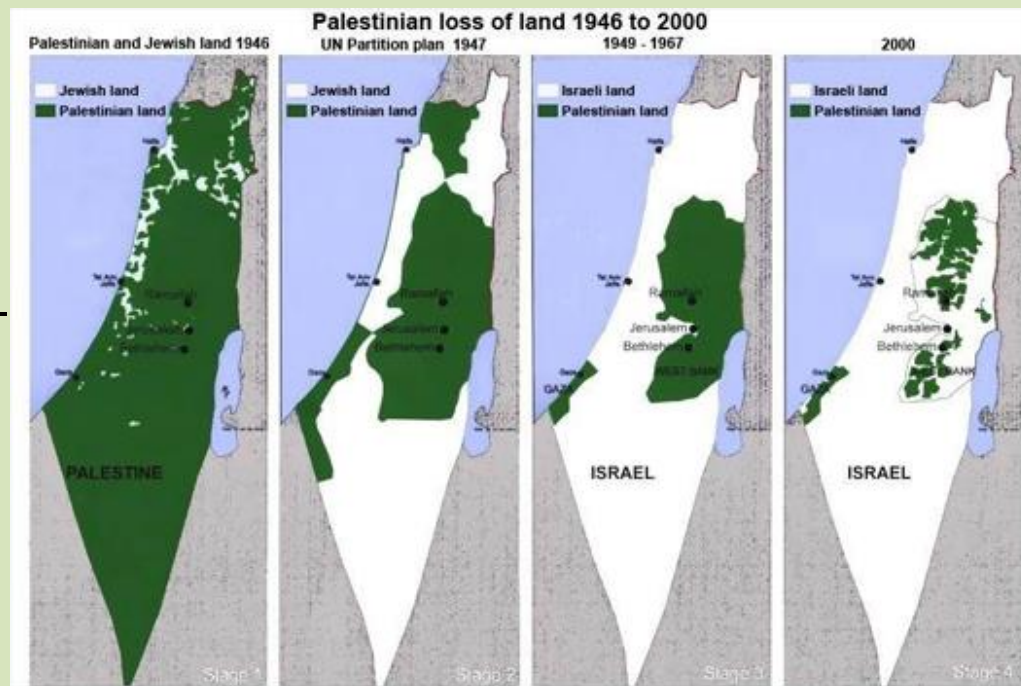

– a szomszédos arab országok pénzelik

- **intifáda** = az izraeli megszállás elleni palesztin népfelkelés
→ létrejön a **Hamász** = palesztin szunnita politikai / katonai mozgalom (1987)

- palesztinok:
 - Ciszjordánia
 - Gázai-övezet

– több százezer palesztin él a környező országok menekülttáborában

A képek forrásai

2. dia

<http://www.4kingdoms.com/dome-of-rock.html>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Sirat%C3%B3fal#/media/File:Westernwall2.jpg>

3. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Titus_r%C3%B3mai_cs%C3%A1sz%C3%A1r#/media/File:Arco_de_Tito.jpg

https://hu.wikipedia.org/wiki/Titus_diadal%C3%ADve#/media/File:Arch_of_Titus_Menorah.png

4. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Herzl_Tivadar#/media/File:Herzldohanyi.jpg

https://hu.wikipedia.org/wiki/Herzl_Tivadar#/media/File:Herzl_retouched.jpg

5. dia

<http://www.amazon.com/PRIME-MINISTER-DAVID-BEN-GURION-ISRAEL/dp/B00JDWQ3R0>

7. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Arab%E2%80%93izraeli_konfliktus#/media/File:Cia-is-map2.png

<http://content.time.com/time/covers/0,16641,19560827,00.html>

8. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Hatnapos_h%C3%A1bor%C3%BA#/media/File:Six_Day_War_Territories.svg

https://hu.wikipedia.org/wiki/Hatnapos_h%C3%A1bor%C3%BA#/media/File:6dayswar1.jpg

9. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3m_kipp%C3%BAri_h%C3%A1bor%C3%BA#/media/File:Israeli_Tank_Battles_Egyptian_Forces_in_the_Sinai_Desert_-_Flickr_-_Israel_Defense_Forces.jpg

10. dia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Jasszer_Arafat#/media/File:Bill_Clinton,_Yitzhak_Rabin,_Yasser_Arafat_at_the_White_House_1993-09-13.jpg

<http://blogs.timesofisrael.com/palestinian-loss-of-land-1946-2000-unexplained-2/>

(A látogatás időpontja mindegyik honlap esetében: 2015. október 23.)